

Anbefalinger til musikundervisning i København

Indledning

Musikskolerne i Danmark har gennemgået en flot og bemærkelsesværdig udvikling i de seneste 50 år, og betragtes med rette som en af de største kulturpolitiske succeser i Danmark i nyere tid. Udviklingen har været båret af ildsjæle, der havde en klar og tydelig vision om at skabe institutioner med egen identitet, lærerplaner, overenskomst, lovgivning, refusion, uddannelser og meget mere.

Imidlertid har der over de sidste 10 år vist sig nogle svaghedstegn – faldende elevtal, afgrænsede brugergrupper, enstrengt fødekæde, velfærdsudfordringer – som øger presset på musikskolerne for at forny sig, og gentænke sine kerneværdier. Samtidig er der med folkeskolereformen kommet en udfordring i form af et stort behov for at udvikle nye undervisningstilbud, så de gensidige lovpligtige samarbejde kan opfyldes på tilfredsstillende vis.

Rapporten «Kortlægning af musiktilbud i fritiden for børn og unge i København» konkluderer dels, at musiktilbuddenes fysiske nærhed har stor betydning for deltagelse i tilbuddene, dels at det er tvivlsomt, at Københavns kommune, med den nuværende kapacitet på musikområdet, kan indfri lovens krav om et gensidigt og forpligtende samarbejde mellem folkeskole og musikskole.

Rapportens undersøgelser afspejler således nogle aktuelle forhold om udbud og tilgængelighed i Københavns kommune, men gemmer også på de meget vigtige forhold, der gør sig gældende for samtlige landets musikskoler. Dette bliver i København overskygget af det meget lille udbud af musikundervisning der findes. Det er meget vigtigt at tage alle forhold med i overvejelserne, når der skal gøres noget ved musikundervisningen i København. Det er både en faglig og organisatorisk udfordring, men samtidig en mulighed for at komme i forreste række med et musikundervisningstilbud som matcher både det samfund vi er i nu, og det behov børn og unge har i dag.

Dette dokument er udarbejdet for, at komme med 9 anbefalinger til hvordan der kan sættes gang i musikundervisningen i Københavns kommune. Anbefalingerne er både af strukturel, organisatorisk, indholdsmæssig art.

Musikundervisning kan bruges til meget mere, end blot til at give eleverne musikalske færdigheder. For forfatterne handler det i bund og grund om, at bruge musikundervisningen som en driver for menneskelig og social udvikling, og dernæst ud af dette arbejde lade det musikalske talent blomstre. Og det handler ligeledes om at få mange centrale aktører til at spille sammen i arbejdet – folkeskoler, kulturhuse, klubber, biblioteker, bydelsråd, boligforeninger med mere.

1. anbefaling – musikken tilbage til folkeskolen

Udviklingen af musikskoler tog sit primære udgangspunkt i folkeskolen, og blev sat i gang af de mange engagerede musiklærere, som hver især repræsenterede et levende musikmiljø på folkeskolerne. I dag er musikskolerne blevet den dominerende faktor inden for musikundervisning i stort set samtlige landets kommuner. Bagsiden af medaljen er desværre at musikmiljøerne på folkeskolerne lever et meget stille liv, hvis der overhovedet er et musikmiljø. Musikskolernes grundskoleforløb på folkeskolerne har den meget klare hensigt, at få børnene til at spille på et instrument, og lige så snart den lyst har meldt sig, flyttes musikundervisningen til musikskolernes egne lokaliteter. Så hvad der som udgangspunkt ligner en indsprøjtning til musikmiljøerne på folkeskolerne, er musikskolernes grundskoleforløb ikke den dynamo for udviklingen af et musikmiljø på folkeskolerne som det kunne være.

Endvidere kan musikken bruges understøttende i forhold til andre fag i skolen – sprogtræning, matematik, bevægelsesfag – som også er en del af hensigten med folkeskolereformen. Samarbejdet mellem folkeskole og musikskoler er nu lovpligtigt og gensidigt.

Anbefaling: Musikskolen tilbage på folkeskolen, det er vigtigt, at der skabes en sammenhæng mellem musikundervisningen i skoletiden og musiktilbuddene efter skoletiden – der skal dannes kor, orkestre og bands på skolerne. Det giver folkeskolerne et levende musikmiljø med både social og musikalsk tiltrækningskraft, det gavner breddemusikken og understøtter dele af intentionerne med folkeskolereformen.

2. anbefaling – Flere undervisningsforløb og fødekæder

Musikskolernes pædagogiske opbygning er skabt ud fra en enstrengt plan, med en pædagogisk og organisatorisk rød tråd spændt ud over hele forløbet. Tilbuddet begynder allerede med undervisning for babyer, og løber herefter kontinuerligt over alderstilpassede forældre/barn forløb, indskolingsforløb i de tidlige klassetrin, instrumental præsentation og derefter instrumental solundervisning med forskellige sammenspilstilbud knyttet til. Det musikalske ophav til denne organisering kommer fra den klassiske musik, og er i høj grad baseret på færdighedstræning, faste skemaer og en forventning om en disciplineret arbejdsindsats fra eleverne. Det er en ressourcekrævende organisationsform, og der er et stærkt fokus på, om indsatsen giver afkast i form af ansøgere til MGK og konservatorier.

Samme udvikling af et undervisningsforløb, fødekæde og organisation for den rytmiske musik med alle sine undergenerer og folkemusikken, har ikke fundet samme plads i musikskolerne. Oftest bliver alle musikgener sat i samme rammer som den klassiske musik.

Anbefaling: Der skal være forskellige selvstændige undervisningsforløb og læringsmiljøer, og de skal udvikles med baggrund i musikkens egenart og natur. Samtidig skal der tilbydes undervisning hvor læringen i højere grad sker sammen med andre end hver for sig.

3. anbefaling – Koordinering, samarbejde og netværk

Markedet byder dog også på musikundervisning i ungdomsskoler, klubber, aftenskoler, garder, kirker, private skoler og selvstændige musikundervisere. Der har ikke været tradition for et særlig tæt samarbejde eller koordinering mellem disse aktører. Visse aktører har endda oplevet hinanden som konkurrenter på området.

Anbefaling: Oprette en koordinationsenhed og sætte aktiviteter i gang med det formål at lave netværk for alle, der arbejder med musikundervisning. Tilstræbe at udarbejde en fælles mission for musikundervisningen, og kortlægge hvor og hvordan denne mission opfyldes. Alle områder byder på både styrker og svagheder, og et samarbejde med en fælles mission og målsætning, vil styrke og synliggøre området betragteligt.

4. anbefaling – Flere lærerprofiler

Et ønske om øget professionalisering på musikskole området har igennem årene ændret meget ved den profil, der tegner en medarbejder i musikskolerne. Hvor det tidligere typisk var en folkeskoleuddannet lærer med en stærk musikprofil, er det i dag i langt højere grad en konservatorieuddannet musikpædagog, der varetager undervisningen. Denne kompetenceforandring har i høj grad været med til at påvirke udviklingen og konsolideringen af musikskolernes nuværende opbygning. Uddannelsen til musikpædagog ligger på konservatorierne, og prægningen af de kommende musikpæagoger er en overvejende elitær tilgang til musikudøvelse. Mange pædagogiske kvaliteter fra folkeskole læreruddannelsen eller pædagoguddannelsen som fx undervisning af hold, inklusion, forældresamarbejde mangler i uddannelsen af musikpæagoger.

Anbefaling: En bredere sammensætning af undervisningspersonalets faglige kompetencer ud fra en strategisk overvejelse om hvordan musikskolens opgaver og aktiviteter løses.

5. anbefaling – social indsats og inklusion

Kulturministeriets kulturvaneundersøgelser indikerer at de mest aktive kulturbrugere findes blandt de mest ressourcestærke borgere. Denne tendens er også sporet i musikskolerne, som både i kraft af den pædagogiske opbygning, tilmeldingsprocedurer, pris og kapacitet afskærer mange potentielle brugere.

Forsøg med særlige indsatser i en række musikskoler landet over, viser at behovet og lysten til musikudøvelse er lige stor i alle samfundsgrupper. Mange af disse forsøg været forankret i folkeskoler boligområder og samfundsgrupper, og erfaringen viser at musikundervisningen her virker som en kraftig motor for både menneskelig, social og sammenholdsskabende udvikling for de involverede. Skolernes erfaring er, at musikken ligeledes med fordel kan bruges i inklusionsarbejdet, og er begyndt at bruge af egne inklusionsmidler til denne type undervisning. El Sistema metodikken fra Venezuela, er som et enkelt eksempel begyndt at få fodfæste i Danmark, og erfaringerne herfra er indtil videre meget positive og interessante.

Anbefaling: Gøre musikundervisning til en motor i en social og menneskelig udvikling. Den musikalske vision sættes i anden række i forhold til denne indsats, men hverken social eller musikalsk effekt udebliver ikke.

6. anbefaling – lokaliteter

Tilgængelighed og nærhed er vigtige elementer for udbredelsen af musikundervisningen. Det fremgår blandt andet tydeligt i rapporten om musikundervisning i København. Udover netværket af samarbejdspartnere i selve undervisningsdelen, råder kommunen over mange lokale ressourcer der kan udgøre en vigtig del i indsatsen for at udvikle musikundervisningsområdet.

Anbefaling: Kulturhuse, biblioteker, folkeskoler, kirker gøres sammen med andre musikundervisningslokaliteter til en aktiv del af undervisningstilbuddet.

7. anbefaling – én fælles vision og samarbejde mellem forvaltninger

Musikundervisningen rækker i mange retninger, og kan/skal indgå i samarbejder, der går på tværs af traditionelle forvaltningsstrukturer og borgmesterområder. Det kan ofte give blinde vinkler i opgaveløsningen. Forsøg med musikundervisning som driver for andre primæropgaver viser interessante resultater, men savner endnu solid dokumentation. I en kommune som København, vil der være muligt at både afprøve og dokumentere mange forskellige indsatsområder. Ligeledes vil der også være dynamik til at ændre kurs og finde nye områder der kan afprøves. Det kræver fælles vision og lyst – på tværs af forvaltninger - til at afprøve nye ideer.

Anbefaling; Lad børne- unge, social og kulturområderne samarbejde om både vision, projektering og finansiering og dokumentation

8. anbefaling – IT og studieudstyr i undervisningen

På IT området er der efterhånden udviklet mange redskaber og undervisningsmateriale, som udover at kunne motivere de unge til at arbejde mere kreativt med musikken, også er et virkelig godt værktøj til at lave et fælles netværk og samarbejdsforum for musikundervisere i alle miljøer. Det kan understøtte de fælles visioner, der sættes for musikundervisningen i netværket. Endvidere understøtter nogle IT baserede undervisningsværktøjer samtidig læring på andre områder som fx sprog.

Studieudstyr udgør i høj grad en del af det kreative udviklingsmiljø, og understøtter i høj grad de nutidige musikformer. Ikke bare til indspilninger, men også til produktion af egen musik.

Anbefaling: investere i IT undervisningsværktøjer og studieudstyr. Primært software og licenser, men også for at sikre tilgængelighed for de elever, der ikke har ressourcer til at anskaffe eget udstyr.

9. anbefaling – Organisering, udviklingsenhed

København består af 10 administrative bydele. Hver bydel har sin egen karakteristisk, og derfor skal der laves individuelle planer for musikundervisningen for bydelene. Hvad der fungerer på Nørrebro vil nødvendigvis ikke være det bedste at gøre i Valby. Men for at sikre den bedst mulige planlægning og indsats vil det være nødvendigt med en central udviklingsenhed med tæt samarbejde med kultur, børne-unge og social forvaltningerne.

Anbefaling: Opret en central udviklingsenhed til at koordinere indsatsen for musikundervisningen i Københavns kommune

Afrunding

Det er vores håb, at vi med disse anbefalinger kan inspirere til at Københavns kommune får sat et stærkt udviklingsarbejde i gang for musikundervisningen i kommunen. Både set i lyset af folkeskolereformen og i forhold til at musikundervisningstilbuddet er det tredjemindste i landet.

Asbjørn Keiding
Leder Køge Musikskole
MGK Center Sjælland
Statens Kunstfond

Jesper Nordahl
Leder Amager bio
Københavns Musikudvalg